

Medicinska fakulteta Univerze v Mariboru
Katedra za medicinsko etiko in pravo
Nosilec: red. prof. dr. Matjaž Zwitter. Elektronska pošta: matjaz.zwitter@guest.arnes.si
Govorilne ure: četrtek po predavanju

Študijsko leto 2018/2019, letni semester

MEDICINSKA ETIKA IN PRAVO: ŠTUDENSKI SEMINARJI

Koordinatorja študentskih seminarjev:

Navodilo: skupina študentov pripravi Powerpoint predstavitev za 30-40 minut, temu pa bo sledila še razprava. Vprašanja in naloge, ki so navedene pri posameznih seminarjih, so okvir in usmeritev za vašo predstavitev, seveda pa je samo zaželeno, da odprete in osvetlite tudi druga vprašanja. Če se posamezni študenti v skupini ne strinjajo z enakimi zaključki, naj vsak predstavi in zagovarja svoje stališče – to je samo zaželeno.

Za nekatere seminarje najdete dodatno gradivo na spletni strani MF. Po koncu vsakega seminarja mi prosim predajte datoteko na ključku ali pa mi jo pošljite po elektronski pošti.

Opravljen seminar šteje kot del izpita.

21.3.2019

BELO SE PERE NA DEVETDESET

Preberite knjigo Bronje Žakelj in vsem nam v kratkih besedah predstavite vsebino knjige.

Naloga: Bronja bo prišla na naš seminar. Vnaprej si pripravite vprašanja in se z njo pogovorite o tem, kako je doživljala bolezen svoje mame in svojo lastno bolezen. Kaj nam njena izkušnja lahko pove o komunikaciji med zdravniki in ostalim zdravstvenim osebjem, bolniki, njihovimi svojci? Kako bolezen vpliva na komunikacijo znotraj družine?

	ime in priimek	kontaktni podatki (elektronska pošta in/ali mobilni telefon)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

28.3.2019

IZBIRA SPOLA OTROKA

V mnogih deželah in še posebej v Aziji velja, da mora imeti družina moškega potomca. Kadar je to povezano s državno politiko enega otroka, prihaja do hudih zlorab: feticidi deklic, umori novorojenk.

NALOGE IN VPRAŠANJA:

- Predstavi problem umišljene večvrednosti moških potomcev: statistični podatki o feticidih in umorih deklic, neravnotežje med spoloma.
- Je etično razkriti spol zarodka, kadar zdravnik upravičeno domneva, da bo v primeru deklice bodoča mati splavila?

Je pri *in vitro* fertilizaciji dovoljena selekcija zarodkov glede na spol? Bi to dovolili samo v primeru na spol vezane dedne bolezni, na zahtevo staršev, ali pa nikoli?

	ime in priimek	kontaktni podatki (elektronska pošta in/ali mobilni telefon)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

4.4.2019

ZDRAVNIK KOT BOLNIK

Tudi zdravnik lahko zboli. Pri sebi in pri svojih kolegih se pogosto ne držimo pravil, ki veljajo za druge bolnike. Namen seminarja je prikazati te razlike in jih osvetliti z etične strani.

VPRAŠANJA

- So zdravniki glede bolniškega staleža pri sebi strožji kot pri drugih bolnikih? Zaproši Kadrovsko službo UKC Maribor za podatke o povprečnem bolniškem staležu v preteklem letu za zdravnike, za ostalo medicinsko osebje in za ne-medicinsko osebje.
- Imajo zdravniki prednost pri medicinski obravnavi? Vprašaj 5 zdravnikov v diagnostičnih vejah medicine (radiologija, nuklearna medicina) in 5 v terapevtskih vejah medicine (internist, kirurg), ali bi kolega sprejeli preko vrste. Če je odgovor pozitiven, ali je tak privilegij z etičnega stališča sprejemljiv?

Smo zdravniki pri diagnostiki in zdravljenju kolegice/kolega enako, manj ali bolj skrbni kot pri ostalih bolnikih? Tudi to vprašanje zastavi zgoraj navedenim 10 zdravnikom.

	ime in priimek	kontaktni podatki (elektronska pošta in/ali mobilni telefon)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

11.4.2019

HUDIČEVO OKENCE

V Delu je bil 31.1.2018 objavljen članek Hudičevo okence, najdete ga na spletni strani MF pri našem predmetu. Avtor doc. dr. Marko Pokorn predstavlja nevarnosti, ki jih mladim prinaša odvisnost od imaginarnega spletnega sveta.

Naloga: Seminaristi se razdelite na dva dela. Prva skupina naj obišče nekaj starejših učiteljic ali učiteljev v osnovni šoli in jih prosi, da predstavijo razlike v vedenju otrok v začetku njihovega službovanja in danes, predvsem v zvezi z množično uporabo pametnih telefonov. Druga skupina naj obišče specialistko otroške psihiatrije dr. Majo Kranjc Završnik, ZD Maribor in jo vpraša o njenih izkušnjah glede motenj, ki jih odvisnost od spleta prinaša v proces odraščanja. Kontakt: maja.kranjc.zavrsnik@zd-mb.si

	ime in priimek	kontaktni podatki (elektronska pošta in/ali mobilni telefon)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

18.4.2019

KRVNA SKUPINA NA OSEBNI IZKAZNICI

Pred leti je prišla v javnost pobuda, naj bi na osebno izkaznico zapisali tudi krvno skupino. Pobudniki so predlog utemeljevali z argumentom, da bi v primeru nenadne krvavitve lahko ranjencu hitreje pomagali s transfuzijo krvi. Predlog je bil kasneje umaknjen.

Naloga: Najprej osvetlite vprašanje, ali bi bila informacija o krvni skupini na osebni izkaznici v praksi lahko koristna. Kako je s tveganjem (in s tem povezano odgovornostjo), če je zapisan podatek napačen? Nato predstavite vprašanje varovanja osebnih podatkov. Zakaj je krvna skupina posebej občutljiv osebni podatek?

	ime in priimek	kontaktni podatki (elektronska pošta in/ali mobilni telefon)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

9.5.2019

ŽIVALI V MEDICINSKEM RAZISKOVANJU

Za izhodišče vzamemo tri ugotovitve:

- Tudi živalim priznavamo moralni status, čeprav ta ne doseže moralnega statusa človeka
- Poskusi na živalih so nepogrešljiv del medicinskega raziskovanja
- Poskusi na živalih naj sledijo načelu treh R:
 - *Replacement* (nadomeščanje): če je le mogoče, za odgovor na zastavljeno znanstveno vprašanje uporabimo druge načine in ne poskusa na živalih;
 - *Reduction* (zmanjšanje): čimbolj zmanjšamo število živali v poskusu;
 - *Refinement* (presoja podrobnosti): pri tehniki poskusa kar najbolj zmanjšamo bolečine in druge neprijetnosti za živali.

Preberite knjigo (ali vsaj nekaj poglavij iz knjige) Jack Botting: *Animals and Medicine – The Contribution of Animal Experiments to the Control of Disease*. Iz knjige predstavite dve poglavji (npr eno od poglavij o razvoju cepiv in poglavje o odkritju inzulina). Prikažite zmotna stališča tistih, ki zagovarjajo popolno prepoved poskusov na živalih. Knjiga je prosto dostopna na spletu: <https://www.openbookpublishers.com/product/327> (iz meni nejasnega vzroka povezava deluje samo če jo prekopirate v brskalnik)

	ime in priimek	kontaktni podatki (elektronska pošta in/ali mobilni telefon)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

16.5.2019

SVETOVNI ETOS

Hans Küng (roj. 1928) je katoliški duhovnik, teolog in pisec. Znan je po zavračanju doktrine o papeževi nezmotljivosti. Potem ko so mu leta 1979 odvzeli pravico predavati kot katoliški teolog, je nadaljeval s poučevanjem ekumenske teologije na Univerzi v Tübingenu. V devetdesetih letih prejšnjega stoletja je zastavil gibanje za svetovni etos (*Global Ethic*): med različnimi svetovnimi religijami ne išče razlik, pač pa skupna stališča. Njegovo prizadevanje je pripeljalo do Skupščine svetovnih religij (*Parliament of World Religions*). Deklaracija o svetovnem etosu je izpostavila sprva štiri, od leta 2018 pa pet osnovnih etičnih načel, ki bi se jih morali držati vsi – verniki in ateisti:

Zavezanost kulturi nenasilja in spoštovanja življenja

Zavezanost kulturi solidarnosti in pravičnega ekonomskega reda

Zavezanost kulturi strpnosti in resnicoljubnosti

Zavezanost kulturi enakopravnosti in partnerstva med moškimi in ženskami

Zavezanost kulturi trajnostnega razvoja in skrbi za Zemljo

Naloga: predstavite Hansa Künga in njegovo delo. Kje smo pri zvestobi tem načelom kot posamezniki, kot družba? Zavezanost Küngovim načelom so deklarativno podprle vse vodilne svetovne religije. Je bilo to strinjanje iskreno? Katoliška, protestantska, židovska, islamska, budistična etika – podobnosti in razlike

	ime in priimek	kontaktni podatki (elektronska pošta in/ali mobilni telefon)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

23.5.2019

STRANPOTI V KLINIČNEM RAZISKOVANJU

Brez kliničnih raziskav si ne moremo predstavljati napredka v medicini. Ob tem pa je ključnega pomena, da načrtovalci raziskav, sodelujoči zdravniki in ostalo osebje spoštujejo dve načeli: svobodno privolitev osebe, ki sodeluje v raziskavi, in pa interes osebe v raziskavi, ki mora biti vedno nadrejen interesom same raziskave. Ne-etične so torej raziskave, kjer sodelujoči ni soglašal s sodelovanjem (ali pa je bil v sodelovanje v raziskavi prisiljen) in tudi raziskave, kjer bi zaradi interesov same raziskave prizadeli dobrobit sodelujočih oseb.

Naloga: Predstavite osnovna etična načela kliničnega raziskovanja. Predstavite določila o etiki raziskovanja v slovenskem Kodeksu zdravniške etike. Nato predstavite primere ne-etičnega raziskovanja. Zanimiv članek o zločinih nacističnih zdravnikov in o podobnih, v javnosti redkeje omenjanih etično nesprejemljivih raziskavah v ZDA najdete na povezavi:

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2594827/pdf/jnma00316-0089.pdf>

	ime in priimek	kontaktni podatki (elektronska pošta in/ali mobilni telefon)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

30.5.2019

EVTANAZIJA

V Delu je bil 19. maja 2018 objavljen odmeven članek *Janko Pleterski si želi umreti*. Ta članek je v Sloveniji močno oživil razpravo o legalizaciji evtanazije. Članek najdete na spletni strani MF pri našem predmetu.

Filozof dr. Borut Ošljaj je napisal zanimivo razpravo o evtanaziji, ki jo pričinja z naslednjim primerom: *»Predstavljajte si, da se s svojim najboljšim prijateljem potepate po težko dostopnih področjih severno-kanadskih gozdov. Civilizacijo ste pustili daleč za seboj. Telefonski signali, kaj šele internetne povezave, tukaj ne obstajajo ali ne delujejo. Vašega prijatelja napade medved in ga smrtno poškoduje. S seboj imate le najbolj osnovna zdravila. Prijatelj pred vašimi očmi trpi neznosne bolečine in počasi umira. Zanesljivo ste ocenili, da mu v teh okoliščinah ni mogoče nuditi ustrezne zdravniške pomoči, čakanje nanjo pa bi se zaradi divjine, odročnosti in težke dostopnosti štelo v dnevih ali celo tednih. Povrhu vsega so poškodbe takšne, da ga tudi najhitrejša in najboljša medicinska oskrba verjetno ne bi rešila smrti. Kaj boste storili? Ga boste pustili počasi umirati v neznosnih bolečinah in hkrati tvegali, da bo močno okrvavljeno telo pritegnilo druge divje živali ali boste vašega najboljšega prijatelja na njegovo nenehno ponavljajočo se prošnjo usmrtili iz usmiljenja in mu tako prihranili neznosno trpljenje nesmiselnega počasnega umiranja daleč onstran meja urbanega sveta?«* (B. Ošljaj: Zakaj je legalizacija evtanazije nedomišljena in nevarna ideja? Anali PAZU, Murska Sobota 2017. Članek je na spletni strani MF).

Naloga: Predstavite pojem »evtanazija« in potegnite jasno mejo med aktivno evtanazijo in opustitvijo nesmiselnega intenzivnega zdravljenja. Nato predstavite oba zgoraj navedena primera. Ali gre v teh primerih za običajne okoliščine ali pa za izjemne primere? Ali je prav, da bi po izjemah oblikovali pravila? Ali vidite razliko med de-kriminalizacijo evtanazije iz usmiljenja, kjer bolnik zaprosi za evtanazijo, odločitev pa je prepuščena tistemu, ki evtanazijo izvede, in med pravico do evtanazije?

	ime in priimek	kontaktni podatki (elektronska pošta in/ali mobilni telefon)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

